

Styrelseärende

Diarienummer NVOAA 2018/34

Styrelsen för Nacka vatten och avfall AB

Framåtblick verksamhet och budget 2019

Förslag till beslut

Styrelsen har tagit del av informationen.

Sammanfattning

Nacka vatten och avfall AB presenterar en framåtblick för VA- och avfallskollektiven i dokumentet Framåtblick verksamhet och budget 2019. Vilka utmaningar finns i närtid för NVOA och vilka ekonomiska förutsättningar finns för det kommande året, 2019.

Ärendet

Nacka vatten och avfall AB har många utmaningar i närtid och fram till 2030. Både inom VA- och Avfallskollektivet kommer mycket att ligga på utmaningarna med Nacka bygger stad. För att lyckas med detta och utveckla verksamheterna så kommer mycket energi att läggas på att utveckla samarbeten med Nacka kommun, andra aktörer inom branscherna och kommuner i närområdet. Att säkerställa en trygg vattenförsörjning för framtiden, samt att öka återvinningen är också områden som kommer att vara en betydande del av verksamheten.

Både VA- och avfallstaxorna bedöms behöva förändras för att tydliggöra att fasta och rörliga intäkter motsvaras av kostnaderna. Idag har verksamheterna en stor del rörliga intäkter, cirka 70 procent. Medan de rörliga kostnaderna står för cirka 50 procent. En justering mot en mer rättvisande fördelning av intäkterna på 50/50, skulle underlätta planeringen i verksamheten, kommunikationen vid justeringar av taxan i framtiden, samt att få en brukningstaxa som speglar kostnaderna i kollektiven. Dessutom är bedömningen att VA-kollektivet, som fortfarande har ett stort överuttag från 2015, kommer att behöva sänka brukningstaxan. En första uppskattning är att det kommer att röra sig om 4 procent.

Mats Rostö
Verkställande direktör

Fredrik Kristoffersen
Ekonomiansvarig

Bilagor

1. Framåtblick verksamhet och budget 2019

Framåtblick verksamhet

VA-kollektivet

Den regionala vattenförsörjningsplanen har utarbetats av Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen i Stockholm. I den regionala vattenförsörjningsplanen har de kartlagt de vattenresurser som finns och hur behovet av vatten är och kommer att vara. Planen har skapat förutsättningar för de VA-aktörer som finns i länet till att få en samsyn kring gemensamma prioriteringar och åtgärder som behöver utföras för att säkra länets framtida vattenförsörjning. En översyn av de vattenverk som finns håller på att genomföras för att förbättra förutsättningar om ett tillfälligt driftstopp på ett av verken skulle inträffa under en längre tid. Det lyfts även fram att de högst prioriterade vattenresurserna som finns idag behöver säkras för framtiden. För att lyckas med detta behöver olika samverkansformer tydliggöras för att länets aktörer kan ta sitt ansvar för vattenförsörjningen idag och i framtiden. För Nacka innebär detta att få Sandasjön till en fungerande nödvattentäkt och att tillse att nödvattenplaneringen tillsammans med Nacka kommun finns framtagen och fungerar. Samt att NVOA aktivt behöver informera och vara rådgivande till våra kunder för att de ska kunna minska vattenförbrukningen på kort och lång sikt.

Under hösten 2018 kommer en utredning att genomföras för att se vilka konsekvenser och risker det finns för att NVOA ska ta över ansvaret för VA-utbyggnaden i Nacka bygger stad. Frågor om bemanningen, kompetens, budgetansvar, påverkan på bruks- och anläggningstaxan kommer att behöva belysas för att möjliggöra en smidig utbyggnad tillsammans med Nacka kommun samtidigt som ekonomin är i balans. NVOA kommer att behöva ta en större roll i projektens genomförande och i dess planeringsfas. För att möjliggöra utbyggnaden i Nacka kommer NVOA att behöva samarbeta och samverka mer internt, med medborgare, verksamhetsutövare och med Nacka kommun. Att hitta nya arbetssätt och vara nytänkande kommer också att vara en central roll.

En viktig del kommer att vara att underhålla och förnya de ledningar och anläggningar som NVOA äger. För att möjliggöra detta behöver rätt åtgärder sättas in i rätt tid. För att klara detta behöver anläggningarna få bättre övervakning för att snabbare och enklare kunna säkerställa ledningsnätets kondition och funktion. Utveckling inom detta område går framåt och fokus ligger på att få till digitala system som kan sköta övervakningen i framtiden. Ett steg i denna riktning är de försök som NVOA kommer att genomföra under 2018 med fjärravlästa vattenmätare. Idag bygger systemet på att respektive kund rapporterar in mätvärdena. Faller försöket bra ut finns möjligheterna att leverera fler tjänster till kunderna och få en bättre kontroll på intäkterna i relation till kostnaderna.

Samarbeten med andra kommuner har påbörjats och kommer att fortgå. NVOA har kommit långt när det gäller renovering av LTA-pumpar (lågtryckspumpar) och processen att få sin pump installerad har förbättrats under 2017 och 2018. Möjligheterna till snabba åtgärder med sug- och spolbilar i egen regi pågår.

Avfallskollektivet

Det är inte avfallsströmmarna i sig som är den stora utmaningen – det är resursanvändningen i tillverkningen och konsumtionsmönstren som innebär belastningar på miljön – från ett europeiskt perspektiv. Med det sagt så är det vanor och konsumtionsmönster samt tydligare transparens och krav vid tillverkning som bör ändras

De kommande åren kommer ett antal viktiga förändringar i branschen och lagstiftningen att genomföras. SVOA (Stockholm vatten och avfall AB) håller på att bygga en NRI-anläggning (optisk sopsorteringsanläggning) för delar av Stockholms hushållsavfall. Anläggningen sorterar ut matavfall, plastförpackningar och metallförpackningar. Det återstående avfallet kommer att energi utvinnas genom förbränning hos Stockholm Exergi. Andra intressenter tittar också på möjligheten att bygga liknande anläggningar i Stockholmsområdet. Insamlingen av fett kommer troligtvis inte längre att vara ett kommunalt monopol. Detta är ett förslag som kommit från

I Nacka kommer det finnas lokala utmaningar. Den största i närtid är att få en ekonomi i balans. Antingen genom höjda brukningstaxor för att kunna bibehålla den höga servicenivån och återvinningsgraden. Eller att minska på kostnaderna, framförallt genom att minska öppettider på de tre ÅVC:erna. Den största anledningen till att budgeten inte är i balans, beror på det arbete som pågår inom NVOA och Nacka för att nå de nationella målen för insamling av matavfall. Det har under 2017 blivit den vanligaste taxan i Nacka och NVOA når upp till 22 procents insamlat matavfall. Länets insamling av matavfall ligger på 18,9 procent. Det är dock lägre än de nationella målen som är satta till 50 procent. För att förbättra insamlingen av avfall och minska uppkomsten av avfall behöver konsumtionsmönster brytas och förändras. Återbruk är ett sådant område som behöver utvecklas i Nacka. För att lyckas med detta finns många olika förslag, bland annat samarbete med lokala aktörer. En annan insats för att öka insamlingen och att förändra beteendemönster är bygget av Kretsloppsparken i Kil tillsammans med Värmdö. Projektet fortgår.

De kommande åren kommer även valet av avfallslösning i Nacka bygger stad vara en viktig fråga som NVOA kommer att behöva driva och aktivt bevaka. Bland förslagen finns stationära sopsugsanläggningar och mini-KLC. Utredningar pågår både ur ett verksamhetsperspektiv, kundperspektiv och ur ekonomisk synvinkel. Detta för att möjliggöra en bra avfallsinsamling i framtiden. Hur insamlingen av tidningar och förpackningar kommer att se ut, håller på att utredas. Om TFI (tidnings och förpackningsinsamlingen) kommer att fortsätta att samla in materialet åt producenterna eller om det kommer att bli någon förändring av ansvar eller insamling är delar av det som berörs i den statliga utredningen.

Möjligheten till samarbeten i framtiden är stora. Bland annat ser NVOA möjligheter inom bemanning av framtida KLC med hjälp av kommunens arbetsträningsfunktioner. Hur hushållsavfall ska kunna tas om hand i framtiden kommer att bli en fråga tillsammans med bland annat de aktörer som håller på att bygga NFI-anläggningar i närtid. Utifrån Kretsloppsparken i Kil och möjligheterna med denna kommer samarbetet med Värmdö förhoppningsvis att utvecklas. Idag finns också ett samarbete med Sörab av mobila kretsloppscentraler och möjligheter till fortsatta kunskapsutbyten finns.

Framåtblick budget 2019

VA-kollektivet

Sedan den senaste stora justeringen av hela VA-taxan 2013, har VA-kollektivet, som det till att börja med var tänkt, haft överuttag på brukningstaxan. Anläggningstaxan anpassades för att täcka de framtida prognostiserade kostnaderna när Nacka bygger stad. Brukningstaxans överuttag gjorde att det upparbetade underuttaget minskade. Sedan växte det till ett överuttag på 11,558 miljoner kronor under 2015. Anledningen har framförallt varit att exploateringsprojekt har avslutats senare än vad som i början varit tänkt. 2018 ser ut att bli ett år med ett litet underuttag för brukningstaxan. Detta kommer att medföra att skulden till kollektivet efter 2018 kommer att vara något lägre än 26,477 miljoner kronor. För att följa lagstiftningen kommer brukningstaxan att behöva sänkas under 2019. Uppskattningen av sänkningen, i ett tidigt skede, är runt 4 procent. Procentsatsens storlek bygger framförallt på hur många anläggningar som kan tas över från Nacka kommun under 2018 och början av 2019.

VA-kollektivet står, som tidigare skrivits, inför stora utmaningar de kommande åren då Nacka bygger stad. Samtidigt som reinvesteringar i befintliga ledningar och anläggningar behöver genomföras kommer Nacka att bygga stad. Detta kommer att medföra stora investeringar, både i tid och pengar. Fördelning av kostnaderna mellan Nacka kommun och NVOA under utbyggnadsfasen, framförallt räntekostnaderna, håller på att diskuteras. Viss osäkerhet finns när projekt kommer att vara färdiga, i vilken utsträckning NVOA kommer att ta över projekt från Nacka kommun och vem som står risken om byggnationerna inte blir färdiga under utsatt tid.

För att försöka få en tydligare bild över problemställningarna ovan har NVOA tagit hjälp av konsulter för att göra en översyn av VA-taxan. Detta för att få den mer anpassad inför de kommande utmaningar som kommer att komma. Utredningen har på grund av sjukdom blivit något försenad, men kommer att vara klar och vara ett underlag i förslaget till revidering av taxan för 2019 och framåt.

En av de första noteringarna konsulterna som utreder VA-taxan har gjort är fördelningen av brukningstaxan. Brukningstaxan är uppdelad i en fast och en rörlig del som inte matchar kostnadsmassans uppdelning. Idag är intäkten fördelad ungefär 22 procent fast och 78 procent rörlig, medan kostnadsmassan ser annorlunda ut. Idag står de helt fasta kostnaderna för vatten och behandlingen av spillvattnet för 33 procent av kostnaderna, cirka 66 miljoner kronor. Kostnaderna för underhåll som är direkt kopplat till leveransen av vatten och omhändertagandet av spillvattnet håller på att analyseras. En första bedömning är att dessa är runt 40 miljoner kronor, cirka 20 procent. Det vill säga att de fasta kostnaderna idag inte täcks av de fasta intäkterna. Medan de rörliga kostnaderna täcks av de rörliga intäkterna. Det finns flera anledningar till att göra en justering av denna fördelning. Dels för att brukningstaxan ska vara tydlig, transparent och avspegla kostnaderna som kollektivet har.

För NVOA blir det enklare att planera verksamheten då den fasta avgiften täcker de fasta kostnaderna. Därmed blir det också tydligare ur ett kommunikativt perspektiv att förmedla

justeringar på brukningstaxan. Vissa år kommer den fasta taxan att behöva höjas med en annan procentsats än den rörliga och på detta sätt också få en tydligare bild av verksamhetens kostnader.

En justering av brukningstaxan till en jämnare fördelning mellan fasta och rörliga kostnader kommer att innebära att flerfamiljshus kommer att få en sänkning, medan enfamiljshus kommer att få en höjning. Se tabell 1, nedan. Uträkningen i tabellen presenterar en fördelning som går från dagens 22 procent fast och 78 procent rörligt till en fördelning där 50 procent är rörlig och 50 procent är fast. En mer exakt fördelning kommer att tas fram under sommaren och presenteras i förslaget till taxejustering för 2019. En justering till fördelningen 50/50 bedöms vara möjlig om taxan generellt sänks samtidigt. Detta för att minimera svängningarna och att fortfarande ha en brukningstaxa som är relativt låg för Typhus A (enfamiljshus).

Inklusive moms	Nuvarande taxa	Föreslagen taxa	Förändring
Typhus A	6 803	6 993	3%
Typhus B	70 791	66 525	-6%

Tabell 1 – Brukningstaxa per Typhus, innan och efter förändring

Höjningen för Typhus A (enfamiljshus), vid en mer korrekt fördelning av de fasta och rörliga kostnaderna, kommer att ungefär motsvara en höjning på drygt 20 kr per månad. Om omfördelningen sker samtidigt som en generell sänkning av brukningstaxan genomförs kommer samtliga hushåll att få en sänkt taxa.

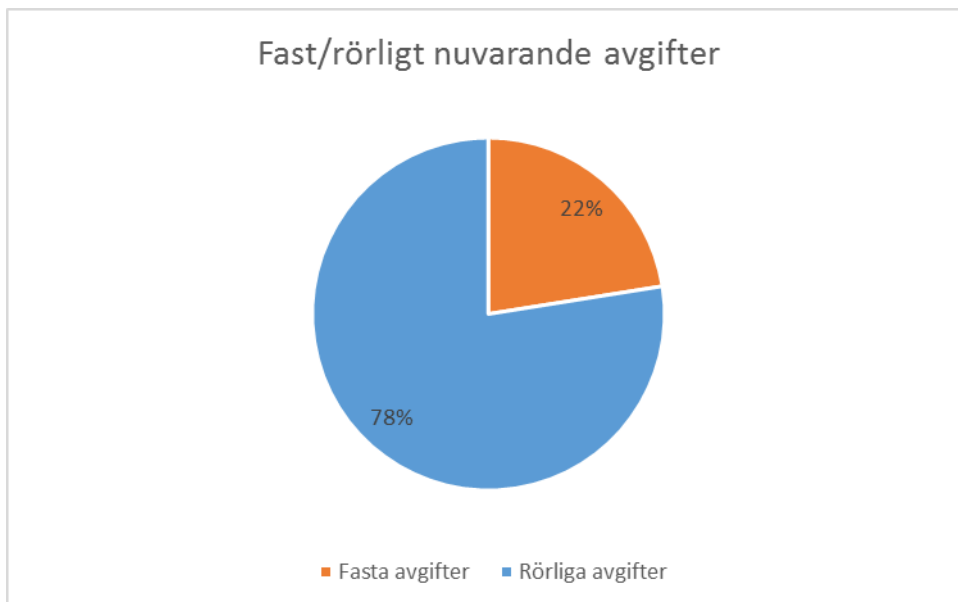

Diagram 1 – Fördelning av brukningstaxan idag

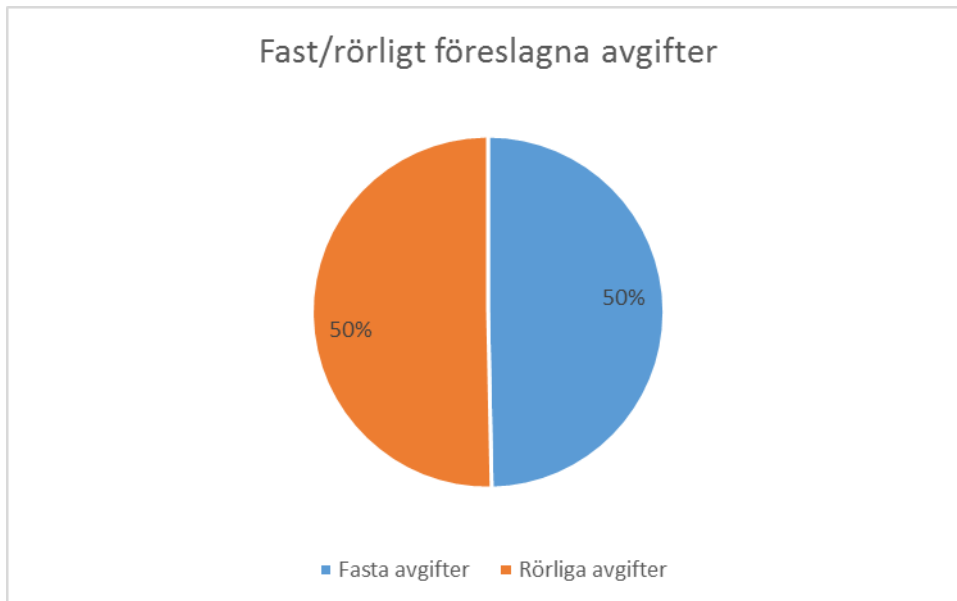

Diagram 2 – Fördelning av brukningstaxan i framtiden

I VA-taxan för Nacka kommun framgår följande om brukningsavgifterna

§ 13 BRUKNINGSAVGIFT FÖR BEBYGGD FASTIGHET

13.1. För bebyggd fastighet skall erläggas brukningsavgift.

AVGIFT UTGÅR PER FASTIGHET MED	
a) En fast avgift per år	1 711 kr
b) En avgift per m ³ levererat vatten	29,17 kr
c) En avgift per år och lägenhet för bostadsfastighet och därmed jämställd fastighet	716 kr
d) En avgift per år och varje påbörjat 100-tal m ² tomtyta för annan fastighet	214,28 kr

Tabell 2 – Brunkningsavgifter Nacka 2018

Dessa ska återspegla de kostnader som finns i verksamheten.

Avgift a) är en fast avgift och avser att täcka kostnader för planering, abonnentregister, debitering m.m. och är samma för samtliga fastigheter.

Avgift b) avser att täcka de rörliga kostnaderna, produktion- & distributionskostnaderna, reningskostnaderna för spillvatten samt underhållskostnader.

Avgift c) är en fast avgift som avser att ge bidrag till underhålls- & kapitalkostnader samt i förekommande fall till kostnader för dagvattenhantering.

Avgift d) är en fast avgift som bara tas ut i de fall det handlar om en Annan fastighet till exempel en obemannad bensinstation eller idrottsanläggning utan betydande byggnad typ fotbollsplan med ett enkelt omklädningsbås. I dessa fall tas ej ut någon lägenhetsavgift.

Anläggningstaxan har inte kunnat utredas fullt ut ännu. Arbetet fortgår och en första analys av anläggningstaxan kommer att komma under sommaren.

Avfallskollektivet

Under de senaste två åren har arbetet pågått med att bygga ut kapaciteten för återvinning. Där fokus har legat på Boo ÅVC och Älta ÅVC. Utökningen med två nybyggda anläggningar belastar verksamhetens med ökade kostnader för avskrivningar och räntekostnader, samt av driftkostnader. Dessa kostnader är fasta och är en service som är öppen och fri att använda för våra kunder i Nacka. En tydlig intention har varit att öka insamlingen och återvinningen i kommunen. Detta har dels kunnat bli verklighet genom Boo och Älta ÅVC, samt genom aktivt arbete för att öka mängden insamlat matavfall i Nacka. Dessa insatser har gett och kommer att ge resultat. Under 2017 blev matavfallstaxan den vanligaste taxan för enfamiljshus i Nacka. Detta har lett till att Nacka idag har en av stockholmregionens lägsta taxor för enfamiljshus. Ur ett miljö och hållbarhetsperspektiv är detta stora framsteg. Konsekvensen som har uppstått är att intäkterna blivit lägre än prognostiserat. En av anledningarna är att taxan inte höjdes 2017, samt att taxan inte höjdes i samma utsträckning som kostnadsökningen för de Boo och Älta ÅVC för 2018. Den planerade kostnadsökningen för 2019-2022 har varit runt 5 procent per år. Detta skulle ge en balans mellan intäkter och kostnader först 2023 om inget oförutsett sker. Den andra stora anledningen till underuttaget är att matavfallstaxan är subventionerad jämfört med den vanliga taxan för hushållsavfall. Vilket får ännu större genomslag då den rörliga delen i avfallstaxan är större än den fasta delen.

STAR	Danderyd	Järfälla	Nacka	Sollentuna	Solna	Stockholm	Tyresö	Täby
2 100	2 375	1 028	1 678	1 878	2 156	1 492	2 183	2 580

Tabell 2 – Vanligaste avgiften en- och tvåfamiljshus (kronor per år)

I Nacka har NVOA också behovstömning, där kunderna när de anser att de behöver tömma sitt kärl ställer fram det och betalar då per tömning. Detta är ett bra system ur valfrihet men i marginell utsträckning för att kunna påverka sina kostnader. Att avskaffa behovstömningen skulle innebära cirka 10% lägre kostnader i insamlingen av hushållsavfall för NVOA och i slutändan kunderna.

En utredning av avfallstaxan, av en extern konsult, har påbörjats. Även denna utredning fokuserar på en taxa där den fasta delen motsvarar de fasta kostnader som finns i verksamheten, som ÅVC, personal, Kundservice, system och OH.

Det budgeterade underuttaget i Avfallsverksamheten behöver balanseras eftersom intäkterna inte ökat i den utsträckning som var prognostiserat. För att genomföra detta behöver antingen intäkterna öka eller kostnaderna minska. För att få balans mellan intäkterna och kostnaderna inom avfallskollektivet bedöms en höjning av taxan på 15 procent för 2019. En höjning på 15 procent motsvara i snitt cirka 30 kronor per hushåll och månad. Utredningen kommer också att titta på möjligheterna att styra fler kunder till att sortera rätt, så att den positiva utvecklingen i Nacka kan fortsätta. Detta betyder att vissa taxor kan komma att öka mer än andra och vissa av taxorna som inte används idag kommer att tas bort.

Konsekvenser om avfallstaxan ej justeras eller höjs

Om inte intäkterna kan höjas kommer kostnaderna att behöva sänkas. Många av kostnaderna som finns idag är antingen kopplade till en tjänst, vi betalar för omhändertagandet av avfall. Resterande kostnader är kopplade till den servicegrad, valfrihet och målbild som Nacka kommun och NVOA har satt upp. Därför ser vi för tillfället endast ett fåtal alternativ på kort sikt, som alla kommer att ha stor påverkan på verksamheten:

- Minska öppettider på de tre ÅVC i Boo, Älta och Östervik. Minskar öppettiden med en timme per dag på samtliga tre anläggningar. Detta motsvarar knappt en besparing på 0,7 miljoner kronor per år. Ett annat alternativ är att stänga ÅVC:n i Boo helt. Detta skulle innebära en besparing på cirka 2 miljoner kronor per år. Fasta kostnaderna för avskrivningar och räntor kommer att fortsätta belasta resultatet.
- Behovstömningen som finns i Nacka idag, ersätts av intervalls tömning. Det vill säga att kunderna får en specifik dag då deras kärl töms på. Kostnaderna bedöms minska med cirka 2 miljoner kronor per år.
- Minska personalstaten inom bolaget, med försämrade service, sämre möjligheter att nå de mål som är uppsatta, samt sämre uppföljning som följd.
- Senareläggning av Kretsloppscentralen i KIL. Lägre räntekostnader om utbyggnaden senareläggs då den finansieras via lån.
- Fyrfackslösning med intervalls tömning kommer att utredas inför upphandlingen för ny leverantör. Bedömningen är att detta skulle medföra lägre kostnader för kollektivet.

Samtliga alternativ till att sänka kostnaderna kommer att få en direkt inverkan på de mål som Avfallskollektivet har inom återvinning och återbruk. Samt att nå visionen om att bli "Sveriges främsta vatten- och avfallstjänster för hållbar och kraftfull samhällsutveckling."